

Doi Urși

Omul Nou. Răzbunare și violență . Nu se poate face literatură cu minciuni.

O nouă carte lansată recent de **Meir Shalev**

De Maya Sela

Adaptare și traducere: Adrian Grauenfels

Dacă vom citi recenta carte scrisă de apreciatul autor Meir Shalev, mulți vor vedea șerpi, de fapt vipere care au mușcat recent și fatal un om. Din statistici aflăm ca șerpii atacă zeci de persoane pe an fără rezultate letale. Va fi mușcată de un șarpe veninos, această nenorocire se întâmplă Netei fata Rutei, personaje din romanul "Doi Urși" recent lansat de editura israeliană Am Oved .

Stilul lui Shalev este inconfundabil, dar această carte ne poartă pe câmpiile nebuniei, ale extremei violențe care cu greu îți iese din cap. Se moare mereu, participăm la crime, vendete și psihoză, chiar și la răzbunare divină. Shalev admite că este vorba de o carte complet diferită de cele precedente. "La început am vrut să fie plăcută dar totodată înfricoșătoare, pentru mine este un teritoriu nou, o narație de alt gen, atmosferă și decor". Cartea este plină de crime, să fie aici o încercare de a parafraza violența și agresivitatea societății noastre? Zilnic suntem martori a zeci de ofense, violuri, înjunghieri, jaf armat, accidente de drum etc, fără să mai numărăm amenințările teroriste, jihadiste. "Roman Rusesc", prima carte a lui Meir Shalev discută actul răzbunării ideologice. Într-un sat oarecare bunicul este ros de dorința de răzbunare

bazată pe tensiunea dintre pionierii sioniști care întemeiau ferme. În loc de agricultură și cultivarea pașnică a pământului primeau morminte în acest pământ visat. Shalev este atras de actul răzbunării, este un sentiment puternic, emoțional și existent în orice om. Din fericire nu toți îl trăim explicit dar sentimentul este latent înșurubat în noi. Caracterile lui Shalev sunt impredictibile ca și autorul însuși. Shalev intră într-o cafenea purtând ochelari rotunzi și o pălărie albă, aici arată ca un autor clasic. În altă ocazie îl putem întâlni omorând șerpi sau șoareci care se întâmplă să nimerească în curtea sa din Emek Izrael. Îi omoară cu mâna liberă. Are o fotografie cu o viperă prinsă în casa sa. Șarpele se zbate, este încă viu, Shalev zâmbește calm spre camera de luat vederi. Este simplu să omori un șarpe, spune, să-l prinzi viu este mult mai complicat.

Elementele groazei

În toate cărțile sale există violență, dar nu groază și oroare. Shalev s-a născut în 1948, prima sa carte Roman Rusesc o lansează la vârsta de 40 de ani. Au urmat Essau, Singur în deșert, Fontanella și Băiatul și Porumbița. Timp de 7 ani nu a mai publicat nimic. Dar a scris memorii (Bunica și Aspiratorul ei American) și o carte de comentarii biblice: " Reflexii despre primele intrigi" . Despre ultima sa carte "Doi Urși" autorul admite că i-a fost greu să o digere și că a avut nevoie de pauze de odihnă între un capitol și altul. Cartea este dedicată editorului sau Avraham Yavin. Cei doi bărbați sunt legați printr-o amiciție afectivă. Un editor trebuie să fie cult, citit, experimentat, dotat cu o bună memorie și o minte ascuțită ca un brici. Avraham de la editura "Am Oved "este omul potrivit cu Shalev, răspunzând la toți acești parametri. Yavin este un editor legendar în Israel. Yehoshua Kenan, Haim Beer, Shalev sunt permanenții lui. Shalev adăugă: "Am Oved este o editură excelentă și îmi face plăcere să lucrez cu cei care l-au publicat și pe tatăl meu, la vremea lui".

Viața lui Shalev s-a modificat în ultimii ani. A divorțat de prima soție, acum trăiește cu Ayelet Sade, cu 19 ani mai tânără, graficiană, proprietara unui studio în Ramat

Hasharon. Shalev îi repară textele plasând o corectă punctuație ebraică. " Îi vocalizez ambalajele, spune Shalev, asta știu să fac cel mai bine ". Aflăm că Shalev are un hobby: florile . De peste 10 ani colecționează flori și semințe rare de flori sălbatice. Din lămâile din grădina sa face limoncello, cam 10 litri pe an. Este un produs care ajută scrisului și sufletului. Să revenim la cei "Doi Urși". Romanul este axat pe machoism și răzbunare. Autorul se alătură bărbaților care știu să circule în deșert, știu cum se curtează o femeie, ei te fac să râzi, ajută un tovarăș , știu să facă foc și chiar omoară un dușman când e nevoie.

În anul care a trecut Shalev pierde doi buni amici, pe cardiologul Eli Landau și Gadi Giladi care trăiește în străinătate. În timpul scrisului aceste evenimente îl deranjează intens. Știe că erau oameni de nădejde pe care se poate conta. Spre diferență de femeile care sunt axate pe candoare și încredere reciprocă. Cu bărbații te împrietenești mult mai greu din cauză că sunt competitivi și teritoriali. Shalev dorește un roman al masculinității. În cărțile precedente naratorii erau bărbați care depăneau scene romantice, dar acum naratorul este o femeie care povestește despre bărbații din familia sa. Shalev: "Ea este a 7-a povestitoare în cărțile mele și cea care îmi seamănă cel mai bine".

Bărbatul, o specie inferioară

Majoritatea bărbaților în carte nu depășesc standardul Omului Nou, naratoarea, Ruta Tavori, ridiculizează studiile făcute în jurul noțiunii "sexul aplicantului". Ea are opinii critice, ea nu acceptă separația care se face între sexe, cuvântul ebraic folosit este migdar (de la gender în engleză), el nu este legat de sexul persoanei ci are în rădăcina cuvântul ebraic gader, adică gard, separație, cea care este folosită de religioși în a separa cele două sexe, ținând femeile deoparte, în toate împrejurările majore. Ruta își bate joc de acest ancestral șovinism. De fapt femeile din roman au o și ceva masculinitate. Dar să nu generalizăm, Shalev atribuie importanță individului. Când descrie un anume bărbat nu îl încarcă cu toate păcatele bărbaților. Când se ocupă de o anume femeie, ea este atent descrisă și căpătăm opinia autorului despre acest personaj. O mie de femei pot fi similare și o altă mie complet diferite. Ruta Tavori nu aparține grupului numit "fete" dar nici "femeilor". Ea este o tânără cu idei neînfricată și

independentă. Are limbajul liber, deschis și autorului i-a luat timp să cristalizeze vocea personajului, ea trebuie să facă greșelile limbii curent vorbite, dar ca profesoară de Tanah în liceu, se exprimă ca atare. Chiar titlul cărții în ebraică "Shtaym Dubim" este gramatical incorect, dar pentru că așa apare în Biblie, este acceptat a fi corect. Biblia este plină de greșeli în ebraică, adăugă Shalev. Și atunci care ar fi numele cărții? Doi Urși? Două Ursoaice? Cine caută cuvintele Shtaym Dubim în Biblie le va găsi în Regii 2 - povestea profetului Elisha. Acolo, copiii sunt omorâți de animale rele. Nu este clar de ce D-zeu ia această decizie. Elisha era pe drum între Iericho și orașul Bet-El. Ajuns la Bet-El copiii orașului fac haz de chelia profetului strigându-i să plece din oraș. Elisha îi blestemă în numele D-lui. Când un profet blestemă D-zeu ascultă. Biblia concludă astfel: Doi urși au ieșit din pădure și au ucis 42 de copii. Shalev se revoltă: "Ce se întâmplă? Cum poate participa D-zeu la acest măcel? Îl urăsc pe Elisha!"

Dar violența este adânc înrădăcinată în întâmplările Bibliei. Alt profet, Eliahu, ucide 450 de profeți care credeau în Baal, dar în acest caz violența religioasă este îndreptată contra idolatriei politice practicată de triburi deviate. În viața sa personală Eliahu nu este un violent. Biblia spune că el urcă la cer într-o furtună și lasă întreaga sa putere magică ca moștenire elevului său Elisha care din prima zi ucide pe cei 42 de copii care își bat joc de el. Apare aici o problemă etică, Elisha folosește puterile dobândite în scop personal și nu ideologic. Comentatorii consacrați nu se simt comod cu această poveste. Ei susțin că întâmplarea nu este reală și de aici provine expresia larg folosită "lo dubim ve lo yaar" adică nici urmă de urși și de pădure... nimic nu este adevărat.

Ruta Tavori, profesoara de Biblie, spune că o revoltă de actul de cruzime în care un animal omoară un copil. Ea vrea să înțeleagă ce semnificație are acest fapt. Ea discută cu D-zeu: "Au trecut zilele în care leii și urșii populau meleagurile noastre, de ce faci cu mine aceste vechi trucuri? Un șarpe? Ce va urma? Vei rostogoli peste mine stânci din cer?" Ruta este o femeie religioasă dar aceste chestiuni nu au nimic legat de credință ci se aseamănă cu neliniștea lui Iov care caută să înțeleagă ce se întâmplă. Povestea lui Elisha este crudă și inutilă, se simte că femeia, profesoara de Tanah, percepe alt mesaj în miezul lucrurilor.

Shalev folosește mușcătura de șarpe ca un element care ne trimite înapoi la baza existenței umane în această lume: " Omul preistoric este activ și prezent în poveste " . Soțul Rutei, Eitan și bunicul ei fac o impresie proastă. Bunicul este un tip oribil deși este iubit de nepoți, care sesizează că este totuși o ființă umană. Autorul îl tratează ca pe un Don Corleone al familiei, toți îl iubeau pe bătrânul Vito, deși știau cu ce crime se ocupă. Încet, cartea demonstrează ruperea dintre sexe, ceva la baza relației bărbat-femeie a dispărut sau s-a modificat complet. Lucrurile se complică în timp dar nu toți se adaptează la noile norme. Și totuși nu vom găsi în carte violuri sau abuz sexual. Dar Shalev nu ignoră nevoia atavica de a fi violent. Ba chiar omoară cu plăcere insectele care îi penetrează spațiul. Fiecare bărbat are nevoie din când în când să ucidă ceva, altfel vom înnebuni, ne explică. Omorul provine de la experiențele avute în familie, spune Ruta. Fratele ei are fantezii eroice dar nu face nimic, iar soțul Rutei, care este un asasin plătit care execută (fără sadism) ceea ce conștiința îi cere - colectarea sângeroasă a unei datorii. Apoi va apare bunicul, care e un psihopat. Asta se poate spune despre toți bărbații. Chiar dacă nu ești psihopat te poți răzbuna pe un datornic , iar femeile merg adesea până la capăt când vor să lichideze pe cineva. Shalev expune ambele trăsături. Ca și Ruta are sentimente amestecate, uneori bărbătești, alteori femeiești. Autorul urăște oamenii grosolani, duri, pe de altă parte detestă pe cei care se scuză și își pleacă capul în față presiunii sociale. Detestă orice ideologie, indiferent dacă este vorba de comunism, fascism, rasism , religie sau vegetarianism.

Povești pentru copii

Shalev se pune în pielea celor descriși , încercând să trăiască situațiile lor complexe. "M-aș răzbuna ca Eitan care comite o crimă sângeroasă" . Ce mă reține de la actul real este frica de lege, nu vreo morală. Astfel se explică respectul legii și al ordinei. Când îți dai seama cu ce ușurință poți pierde pe cineva apropiat accepți legea, poliția, curtea de justiție. Trei crime se petrec în carte, dar Shalev nu e capabil să le comită (el însuși) în orice circumstanță. În contrast cu crimele, romanul alternează cu poveștile pe care Ruta le scrie fiicei sale moarte, Netei. Poveștile nu sunt rele de loc, editura Am Oved este supărată pe autor că a minat șansa de a le publica separat.

Cărțile lui Shalev au fost traduse în 26 de limbi. Este văzut la același nivel cu Amos Oz, David Grossman și AB Yehoshua. Este foarte suspicios când discută politizarea literaturii. El admite că a evitat să fie un promotor politic. Se simte bine că nu a luat poziție pentru vreun lagăr sau altul sprijinind astfel demagogia și ipocrizia. Preferă arta sa și jurnalismul care îl face pentru ziarul Yediot Ahronot. Pe când aflat în străinătate i se pun întrebări politice, răspunde succint, apoi cere să se întoarcă la cartea în discuție. Shalev are vederi de stânga, antiimperialiste, dar are și o enormă nevoie de pace și liniște. Tot el descoperă că există cineva care nu-i va da pace și liniște: el însuși. "Cu mine trebuie să fiu împăciuit, spune Shalev, personalitatea mea îmi face adesea necazuri, dar ea este în totală concordanță cu integritatea mea internă. E greu pentru un scriitor să se întrețină din minciuni." Și pentru că ajunge la acest punct Shalev recunoaște că e greu să te întreții din scris chiar dacă ești un nume bine cotate. Deci scrie în ziar, săptămânal, pentru un supliment pecuniar. De la prima sa carte și până azi, încasările autorului au scăzut cu 70-80%. Cele două rețele de vânzare din Israel, Steimatzky și Tzomet Sfarim pot ridica sau distruge un scriitor. Guvernul nu arată compasiune pentru situația noastră. "Totul se face lent și cu multă slăbiciune. Se știe că guvernul se teme de tycooni, de companiile de gaz, de cei cu influență, dar în cazul cărților? De cine exact se teme?"

Meir Shalev Publishes New Novel and Talks Violence, the New Man and Why He Avoids Politics

By Maya Sela

<http://www.haaretz.com/weekend/.premium-1.534015>

"Haaretz", Jul 05, 2013

Adaptare și traducere: Adrian Grauenfels